

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

**BRAMA GŁÓWNA PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM PW. TRÓJCY
PRZENAJSWIĘTSZEJ**

438/3

2. Czas powstania

2. poł. XVIII w.

3. Miejscowość

RUDKA

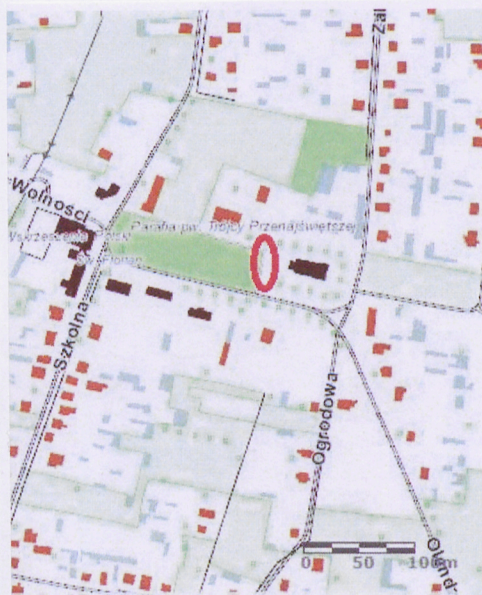
4. Adres

Rudka, u zbiegu ulic ks. Prałata M. Badowskiego
i ul. Zakościelnej
nr ewidencyjny działki 1162 [obręb 9 Rudka]
nr księgi wieczystej [REDACTED]

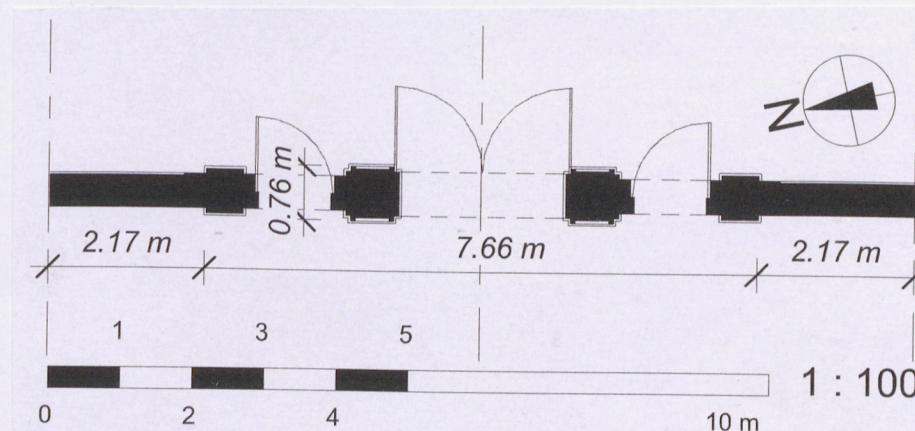
11. Materiały graficzne

Widok ogólny od zach.

Plan orientacyjny 1:5000

5. Przynależność administracyjna

województwo: podlaskie
powiat: bielski
gmina: Rudka

6. Współrzędne geograficzne

N 52°43'18.4"
E 22°43'51.32"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy
Przenajświętszej
ul. ks. M. Badowskiego 1
17-123 Rudka

9. Użytkownik i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy
Przenajświętszej
ul. ks. M. Badowskiego 1
17-123 Rudka

10. Formy ochrony

Rejestr zabytków województwa podlaskiego
A-592 z 14.01.2016 r.

Pierwszy, drewniany kościół w Rudce wzmiankowany w 1442 r. Obecny, fundowany przez Franciszka Maksymiliana Ossolińskiego po 1727 r. Wybudowany przez jego syna Jana Kantego Ossolińskiego w l. 1740-1756(59?). Pierwsza wzmianka o murowanym ogrodzeniu pochodzi z 2. poł. XVIII w. W sporządzonym w trakcie wizytacji w 1785 r. opisie tej świątyni czytamy: *przy kościele cmentarz dookoła opasany (...) z bramą dużą i czterema małymi. W wizytacji z 1828 r. czytamy: cmentarz naokoło murem opasany i lipami obsadzony, brama wielka 1. przy nim furtek 2., na bokach cmentarza furtek 2., wszystkie na krukach y zawiasach żelaznych z ryglami.* Wiosną 1928 r. proboszcz ks. Ksawery Bobrowski rozpoczął prace remontowe świątyni, które wstrzymał konserwator zabytków na województwo białostockie. Konserwator zalecił m.in. wymianę *bramy na cmentarz kościelny, która nie licuje z zabytkiem.*

Nie znany jest projektant kościoła i otoczenia, jednak K. Niewiarowska-Bogucka sugeruje pewne analogie do kościoła ciechanowskiego i powołuje się na list F. Ossolińskiego do ks. Mateusza Osieckiego proszącego w nim o przybycie do Ciechanowca *w sprawie budowy nowej świątyni.* Prawdopodobnie Osiecki po za projektem kościoła w Ciechanowcu przygotował także projekt kościoła w Rudce. Domniemanie to potwierdza fakt, iż w korpusie nawowym kościoła w Rudce został zastosowany tzw. ściennofilarowy system wnętrza stosowany przez M. Osieckiego choćby w Boćkach w świątyni reformatów wzniesionej w l. 1726-39.

sytuacja: kościół wraz z ogrodzeniem w Rudce usytuowany jest we wsch. części miejscowości przy drodze wylotowej Rudka- Olendy, u zbiegu ulic ks. M. Badowskiego i Zakościelnej. Cmentarz przykościelny otoczony murem ogrodzeniowym z bramą w zach. części, symetrycznie usytuowanymi furtkami w pd. i pn. części oraz nową furtką przy pn.- zach. narożniku. W narożnikach pn.- zach. i pd.- zach. kaplice z niszami od strony cmentarza. W narożnikach pd.- wsch. i pn.- wsch. bliźniacze kaplice kubaturowe. Teren cmentarza porośnięty trawą, obsadzony drzewami i krzewami.

materiał, konstrukcja, technika: brama główna z cegły, murowana, łączona zaprawą wapienno-cementową, tynkowana, przekryta dwuspadowym daszkiem z blachy. W zwieńczeniu filarów wazony żeliwne, malowane. Skrzydła metalowe, spawane, malowane.

rzut: cztery filary na planie kwadratu.

opis: W murze zach. brama główna składająca się z przejazdu oraz dwóch furtek bocznych. Furtki zamknięte łukiem odcinkowym, brama filarowa o przekroju kwadratowym z pilastrami w stylu tokańskim. Filary bramy podkreślone prostokątnymi płycinami w pozycji wertykalnej, zwieńczone szczytem przerwany, ozdobnie ogzymśowanym i nakrytym blaszanym daszkiem. W zwieńczeniu filarów i na szczycie umieszczone czworoboczne podstawy, na których cztery wazy zdobione festonami spiętymi rozetkami. W przejeździe brama dwuskrzydłowa, skrzydła ażurowe, metalowe z prętów o górnej krawędzi w kształcie łuku wypukłego, centralnie metalowy krzyż łaciński. Brama połączona z murem ogrodzeniowym niewielkimi splotami.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
-	-	Brama	Brama
18. Stan zachowania Ogrodzenie z bramą remontowane w l. 30 XX w., l. 90. XX w. Ogólny stan zachowania dobry. W partii przyziemia: zawilgocenia i ubytki cegieł, odpryski tynku.		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie Obiekt nie jest zagrożony, wymaga jednak podjęcia prac konserwatorskich w zakresie uzupełnienia i naprawy ubytków tynku i obróbek blacharskich.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

-M. Dolistowska, *Rudka, kościół parafialny, dokumentacja historyczno-architektoniczna*, Białystok 1984, mpis PKZ w zbiorach WUOZ w Białymstoku.
-Wizytacja kościoła w Rudce z 19.12.1828 r. LPAH w Wilnie, font 694, opis 1, nr 3755.

-mgr inż. arch. W. Barcewicz, *Ogrodzenie przy kościele pw. Trójcy Przenajświętszej w Rudce- inwentaryzacja*, Rudka 2015.

23. Bibliografia

-Z. Romaniuk, *Rudka. Dzieje majątku, wsi i parafii*, Rudka 2002.

-K. Niewiarowska-Bogucka, *Mecenat rodziny Ossolińskich w XVIII i XIX wieku na Podlasiu*, Warszawa 2004.

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

tekst: Iwona Górską, listopad 2016
plany, rysunki: Iwona Górską, listopad 2016
fotografie: Iwona Górską, listopad 2016

10.11.16 r. Iwona Górską

26. Załączniki

1. Miejscowość:
Rudka

2. Gmina: Rudka

3. Powiat: bielski

4. Województwo:
podlaskie

5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres
Brama główna przy kościele parafialnym pw. Trójcy
Przenajświętszej
Rudka, u zbiegu ulic ks. Prałata M. Badowskiego
i ul. Zakościelnej

6. Zawartość załącznika: materiał fotograficzny

Widok ogólny od zach.

Widok ogólny od wsch.

Furtka boczna widok od pd.-wsch.

Opracowanie załącznika: Iwona Górka, listopad 2016
(data i podpis)

30. 11. 16 r.

Iwona Górka

Furtka boczna widok od pn.-wsch.

Przejazd widok od zach.

Furtka boczna widok od zach.

Waza wieńcząca filar

1. Miejscowość	Rudka	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres Brama główna przy kościele parafialnym pw. Trójcy Przenajświętszej Rudka, u zbiegu ulic ks. Prałata M. Badowskiego i ul. Zakościelnej	6. Zawartość załącznika Plan sytuacyjny
2. Gmina	Rudka		
3. Powiat	bielski		
4. Województwo	podlaskie		

